

УДК 796.015.136.355 (043.3)

ВОЗНЮК Тетяна

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

<https://orcid.org/0000-0002-5951-7333>tv_vinnitsa@ukr.net**БОГУСЛАВСЬКА Вікторія**

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

<https://orcid.org/0000-0003-3609-5518>vik.bogusl@gmail.com**ПЕРЕПЕЛИЦЯ Максим**

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

<https://orcid.org/0000-0003-4283-2596>maks83star@gmail.com**ПРОГРАМУВАННЯ ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В ХОКЕЇ НА ТРАВІ:
ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ**

Тактична підготовка в хокеї на траві має свої особливості, котрі відбиваються в послідовності вивчення тактичних прийомів, взаємодій, схем і доцільному застосуванні різних форм і методів навчання. Розробка теоретичної основи є головною передумовою впровадження програмування тактичної підготовки в процес багаторічного удосконалення. Метою роботи є теоретичне обґрунтування програмування тактичної підготовки в хокеї на траві. Визначено теоретичні засади використання інноваційних технологій у підготовці спортсменів різної кваліфікації. Рівень інтеграції теоретичної та практичної складових тактичної підготовки і як наслідок – її ефективність, можуть бути суттєво поліпшені, якщо цілеспрямовано та системно здійснювати програмування тактичної підготовки із застосуванням різних її форм упродовж всього багаторічного процесу спортивного тренування. Застосування цифрових технологій і спеціалізованого програмного забезпечення для програмування тактичної підготовки та їх широке застосування у вигляді мультимедійного забезпечення тренувального процесу та комп'ютерних ігор (ігрових завдань) у процесі самостійної підготовки відповідно до завдань кожного з етапів багаторічного удосконалення є необхідною умовою організації ефективної роботи тренерського колективу в сучасних умовах.

Ключові слова: програмне забезпечення, хокеїсти на траві, інформаційні технології, тактична підготовленість, інтерактивні ігрові завдання

DOI: <http://doi.org/10.31891/pcs.2023.1.18>**1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ**

Тактична підготовка в спортивних іграх має важливе значення у становленні кожного гравця та команди в цілому. За тактичним рисунком гри фахівець може оцінити: зрілість команди щодо розуміння сутності ігрових дій; взаємо злагодженість гравців; психологічну сумісність у спільних діях; технічну оснащеність і варіативність у застосуванні прийомів; цілеспрямовану ментальну діяльність. Виходячи з цього можна стверджувати про міцні інтегративні зв'язки між тактичною та іншими видами спортивної підготовки.

Визначальну роль тактична підготовленість відіграє на рівні висококваліфікованих спортсменів, коли інші показники вже набули своїх максимальних величин. Але її ефективність залежить від багаторічного навчально-тренувального

процесу, доцільного планування тактичної підготовки відповідно до завдань які ставляться перед спортсменами, застосування сучасних засобів підготовки. Тому актуальність зазначеної теми визначається у першу чергу запитами спортивної практики.

Роботу виконано відповідно до теми «Теоретико-методичні основи програмування і моделювання підготовки спортсменів різної кваліфікації» (номер державної реєстрації 0116U005299) науково-дослідної роботи на 2016–2020 рр. і теми «Організаційно-методичні засади програмування тренувального процесу кваліфікованих та висококваліфікованих спортсменів» (номер державної реєстрації 0121U109550) на 2021–2025 рр. кафедри теорії і методики спорту Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

В останні роки питання програмування тренувального процесу або окремих видів підготовки доволі часто виникає в науковому просторі. Зокрема в легкій атлетичній проблемі програмування тренувального процесу бар'єристок розглядали В. Турлюк, І. Асаулук, 2019 [1], багатоборців В. Адамчук зі співавт., 2021 [2]; програмування мікроциклів підготовки у плаванні О. Пилипко, 2018 [3]; тренувальних занять дзюдоїстів Ю. Паламарчук, О. Бекас, 2018 [4]; підготовки кваліфікованих футболістів у річному циклі та в змагальному періоді В. Костюкевич зі співавт., 2016, 2019 [5, 6]; програмування тренувального процесу футболістів в умовах закладів вищої освіти Д. Цись, А. Касьян, 2019 [7], дівчат-футболісток І. Донець, 2012 [8] та ін. Логічним висновком зазначених досліджень стало те, що практична реалізація методів програмування сприяє оптимізації тренувального процесу та підвищенню ефективності змагальної діяльності.

3. ВИДІЛЕННЯ НЕВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН

Тактична підготовка в хокеї на траві має свої особливості, котрі відбиваються в послідовності вивчення тактичних прийомів, взаємодій, схем і доцільному застосуванні різних форм і методів навчання. Розробка теоретичної основи є головною передумовою впровадження програмування тактичної підготовки в процес багаторічного удосконалення.

4. ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою роботи є теоретичне обґрунтування програмування тактичної підготовки в хокеї на траві.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати навчальні програми з хокею на траві та визначити шляхи удосконалення організації тактичної підготовки.

2. Визначити теоретичні основи програмування тактичної підготовки відповідно до багаторічного етапу підготовки в хокеї на траві.

Матеріал і методи дослідження. Методи дослідження, що були використані у роботі: теоретичний аналіз та узагальнення даних наукової та методичної літератури, контенту

мережі Інтернет, а також нормативних документів, наукових і методичних джерел з теми дослідження, систематизація й узагальнення процесу планування тактичної підготовки в хокеї на траві. Метод програмування тактичної підготовки був спрямований на впорядкування змісту тренувального процесу відповідно до цільових завдань підготовки спортсменів і специфічних принципів, які визначають раціональні форми організації тренувальних навантажень.

5. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБґРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Проаналізувавши навчальні програми для дитячо-юнацьких шкіл з хокею на траві країн пострадянського простору, в яких цей вид спорту культивується і спортсмени показують достойні результати (Казахстан, Азербайджан тощо) ми дійшли до висновку, що існують розбіжності у плануванні навчальних годин (табл. 1) та змістовому наповненні розділу тактичної підготовки у порівнянні з вітчизняною програмою [9]. Нераціональний розподіл годин на тактичну підготовку у багаторічному процесі спортивного удосконалення, застарілість підходів до формування тактичних знань, відсутність практичних рекомендацій щодо застосування засобів і методів тактичної підготовки на кожному з етапів є одними з чинників тактичних невдач наших команд на міжнародній арені, що підтверджується проведеними нами раніше дослідженнями змагальної діяльності в хокеї на траві [10].

Тактична підготовка спрямована на формування тактичних умінь, навичок і знань. Виходячи з того, що планування навчального матеріалу повинно узгоджуватися із змістом окремих розділів тактики, керуючись при цьому дидактичними та специфічними принципами тренування на етапах багаторічного тренування пропонуємо програмування тактичної підготовки за наступною схемою застосування спеціальних засобів (табл. 2).

Крім традиційних засобів тактичної підготовки в програмах тренувального процесу важливе місце мають зайняти сучасні засоби донесення інформації та інтерактивні розвивальні засоби. Адже, не зважаючи на

постійну модернізацію системи підготовки спортсменів, а також існуючу законодавчу базу, спрямовану на інноваційні перетворення у сфері фізичної культури та спорту [11, 12], на сьогодні інформація щодо використання

інтерактивних засобів у підготовці спортсменів-ігровиків різної кваліфікації майже відсутня, що не відповідає сучасним запитам практики.

Таблиця 1.

Розподіл навчальних годин спрямованих на тактичну підготовку за роками навчання в ДЮСШ з хокею на траві в різних країнах

Групи	Групи початкової підготовки		Навчально-тренувальні групи							Групи спортивного удосконалення			Σ
	1 рік (7-8 р.)	2 рік (8-9 р.)	1 рік (9-10 р.)	2 рік (10-11 р.)	3 рік (11-12 р.)	4 рік (12-13 р.)	5 рік (13-14 р.)	6 рік (14-15 р.)	7 рік (15-16 р.)	1 рік (16-17 р.)	2 рік (17-18 р.)	3 рік (19 і старше)	
Україна	26	30	48	54	67	77	76	84	92	198	182	286	1220
Групи	Групи початкової підготовки		Навчально-тренувальні групи							Групи спортивного удосконалення			Σ
Рік навчання, вік	-	-	1 рік (9-10 р.)	2 рік (10-11 р.)	1 рік (12 р.)	2 рік (13 р.)	3 рік (14 р.)	4 рік (15 р.)	5 рік (16 р.)	1 рік (17-18 р.)	2 рік (19 р.)	3 рік (20-21 р.)	
Інші країни	-	-	31	42	62	88	132	148	176	212	262	334	1487

В якості інтерактивних засобів пропонується застосовувати комп'ютерні ігри, що дають змогу в невимушеній формі засвоїти необхідний теоретичний матеріал з

розділу тактики, а також сприяють розвитку ігрового мислення та інших психомоторних здібностей у спортсменів.

Таблиця 2

Основи програмування тактичної підготовки відповідно до етапу багаторічного спортивного удосконалення

Етап багаторічної підготовки	Вид занять	Навчальні засоби та їх спрямування	Розвивальні засоби та їх спрямування
Етап початкової підготовки	Тренувальні заняття	Спеціальні вправи (вивчення індивідуальних техніко-тактичних (ТТП) прийомів у простих умовах та в умовах пасивного супротиву)	Рухливі ігри та ігрові вправи на розвиток ігрового мислення, периферійного зору, швидкого переключення уваги
	Теоретичні заняття	Мультимедійні засоби для вивчення основних термінів. Навчальні відеофільми	Інтерактивні ігри (історія Олімпійських ігор, хокею на траві, спортивна термінологія, розвиток швидкості реакції, реакції вибору тощо).
Етап попередньої базової підготовки	Тренувальні заняття	Спеціальні вправи (індивідуальні ТТП з супротивом, взаємодії в 2-3 в різних частинах поля)	Ігри в малих складах. Рухливі ігри (виховання колективізму, взаємовиручки)
	Теоретичні заняття	Мультимедійні засоби для вивчення групових взаємодій. Розбір змагальних ігрових ситуацій	Розв'язання комп'ютерних тактичних завдань у групових взаємодіях
Етап спеціалізованої базової підготовки	Тренувальні заняття	Спеціальні вправи (індивідуальні, групові дії з супротивом, командні взаємодії в захисті та нападі)	Ігри в нерівних складах (за чисельністю або майстерністю), ігри на зменшеному або збільшеному ігровому полі
	Теоретичні заняття	Поняття ігрових коаліцій гравців, Мультимедійні засоби для вивчення командних взаємодій	Розв'язання комп'ютерних тактичних завдань у групових і командних взаємодіях, розвиток швидкості розумових процесів
Етап підготовки до вищих досягнень	Тренувальні заняття	Спеціальні й ігрові вправи, спрямовані на вивчення швидкого переходу від захисту до нападу та навпаки	Спеціальні групові, командні вправи з варіантами розвитку ігрових подій (креативне мислення)
	Теоретичні заняття	Мультимедійні засоби для вивчення схем гри в нападі та захисті. Аналіз змагальної діяльності	Комп'ютерна гра «Хокей»

Використання інтерактивних засобів відбувається згідно з алгоритмом, який включає послідовні кроки: 1) попереднє проведення бесіди (розповіді) зі спортсменами за темою навчально-тренувального заняття; 2) ознайомлення спортсменів зі змістом гри (ігрового завдання); 3) розміщення кожного з гравців за окремим ПК; 4) надання допомоги (за необхідності) спортсменам у процесі проходження гри (ігрового завдання); 5) визначення переможця за комплексом чинників (швидкість вирішення завдання, кількість зроблених помилок тощо); 6) аналіз та обговорення результатів із зазначенням переваг та недоліків дій учасників.

Для визначення об'єктивних наукових критеріїв виявлення інтегративних зв'язків, що відбивають взаємозалежність теоретичного та практичного компонентів тактичної підготовки, необхідно опиратися на два суттєвих показники: кількісний, як оптимальне число елементів знань і умінь, що відносяться до кожного з компонентів, необхідних для вивчення визначеного матеріалу та якісний, що визначає які саме знання та вміння повинні використовуватися в першу чергу. При цьому якісний показник є визначальним по відношенню до кількісного, адже не завжди кількість переходить у якість.

У роботах інших дослідників програмування підготовки стосувалося у першу чергу визначенням кількісних параметрів фізичного навантаження, його розподілу за періодами та етапами річного або багаторічного тренувального процесу. В нашій роботі ми звертаємо увагу на важливість поєднання практичних і теоретичних засобів тактичної підготовки, їх цілеспрямованість та взаємо підсилюючу дію. Розроблені нами інтерактивні засоби були експериментально перевірені на групах різних спортсменів, що в кінцевому рахунку довело їх ефективність [13, 14].

У процесі інтеграції теоретичного та практичного компонентів тактичної підготовки має бути залучений такий обсяг знань і умінь, що забезпечить оптимальне й ефективне розв'язання основних завдань цього виду підготовки [15].

Методологічний підхід до виявлення теоретичної складової тактичної підготовки хокеїстів на траві обумовлює відповідність змісту цієї складової критерію науковості, що

вимагає правильного відображення об'єктивної дійсності, сутності явищ, закономірностей, точного визначення й використання основних понять і категорій, оптимальної організації процесу передачі та засвоєння цього змісту (відбір, обсяг, розташування навчального матеріалу).

Теоретична складова визначається співвідношенням змісту тактики як сторони підготовки та тим, що саме вивчається спортсменами на окремому етапі багаторічного тренування.

Зміст теоретичної складової тактичної підготовки хокеїстів на траві може бути згрупований за ступенем їх значущості у три групи:

1) теоретичний матеріал, про який спортсмен повинен бути тільки інформований;

2) теоретичний матеріал, котрий спортсмен повинен знати і зберігати у своїй пам'яті;

3) теоретичний матеріал, котрий гравець повинен засвоїти, щоб застосовувати в змагальній діяльності, без якого ця діяльність стає малопродуктивною та неефективною.

У той же час практичний компонент тактичної підготовки не зводиться лише до тренувальних занять та змагальної діяльності. оволодіння загальними теоретичними знаннями щодо тактики, стратегії, їх методів і засобів, принципів має здійснюватися в процесі теоретичних занять. У свою чергу теоретичний компонент підготовки також не зводиться виключно до засвоєння тактичних знань під час теоретичних занять. Якісно засвоїти більшість таких знань можливо лише відтворюючи їх під час виконання розвивальних тренувальних завдань. Таким чином, можемо говорити про існування у межах змісту тактичної підготовки двох взаємопов'язаних, взаємообумовлених, але таких що різняться за функціональними параметрами складових.

Одна складова тактичної підготовки виступає як зміст особистісного розвитку спортсмена, його ментальної підготовки [16]. Вона засвоюється як складна система знань і носить теоретичний характер (тактичні знання).

Друга складова є засобом педагогічного впливу на тактичну підготовленість спортсмена, вона скоріше представляє тренерську роботу, що містить застосування

різноманітних форм, методів і методичних прийомів, що сприяють якісному переходу наявних знань у тактичні уміння, які спортсмен практично застосовує в процесі ігрової діяльності. Тому ця складова отримала назву практичної.

Формування у хокеїстів на траві зокрема та у спортсменів інших видів спорту загалом у складі тактичної підготовки теоретичної та практичної складових є об'єктивною необхідністю для підвищення результативності змагальної діяльності на будь-якому етапі спортивного удосконалення.

Рівень інтеграції цих двох складових і як наслідок – її ефективність, можуть бути суттєво поліпшені, якщо цілеспрямовано та системно здійснювати програмування тактичної підготовки із застосуванням різних її форм упродовж всього багаторічного процесу спортивного тренування. Таким чином, система підготовки спортсменів не є сталою, вона постійно знаходиться у динаміці, крокуючи разом з технічним прогресом, що спостерігається в світі [17].

6. ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

За допомогою аналізу навчальних програм з хокею на траві виявлена недоцільність розподілу тренувальних годин у багаторічному аспекті тренувального процесу та відсутність конкретних рекомендацій щодо засобів та форм тактичної підготовки на кожному з етапів.

Професійна діяльність тренера вимагає постійного підвищення своєї кваліфікації, освоєння нових методик, застосування сучасних засобів. Одною з важливих компетентностей якою має володіти тренер є застосування сучасних цифрових технологій і спеціалізованого програмного забезпечення для розв'язання складних завдань фізичної культури та спорту, практичним прикладом є програмування тактичної підготовки та широке застосування інформаційних технологій у вигляді мультимедійного забезпечення тренувального процесу та комп'ютерних ігор (розв'язання спеціальних ігрових завдань) у процесі самостійної підготовки.

При програмуванні тактичної підготовки необхідно дотримуватися основних дидактичних принципів: систематичності, смислової та перцептивної «наочності», планованості та поступовості, методичного динамізму та прогресування, міцності та пластичності, доступності та стимулюючої трудності, формально-евристичної єдності, науково-раціональної та інтуїтивно-емпіричної єдності [18]. Ефективність такого підходу доведена в наших попередніх експериментальних роботах.

Перспектива подальших досліджень вбачається в розробці комп'ютерних розвивальних ігор та тренувальних завдань для інших видів спорту.

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Література

1. Турлюк Вікторія, Асаулук Інна Особливості використання програмування в навчальному процесі бар'єристок. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації* : збірник наукових праць. Вінниця : ВДПУ, 2018. №5 (24). С. 290-297.
2. Адамчук В., Костюкевич В., Вознюк Т. Програмування тренувального процесу легкоатлетів-багатоборців під час підготовки до змагань. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2021. №2 (21). С. 3-8.
3. Пилипко О.О. Ефективність застосування програми підводячого мікроциклу з урахуванням типу особистості для кваліфікованих плавців 12-15 років. *Основи побудови тренувального процесу в циклічних видах спорту*: збірник наукових праць [Електронний ресурс]. Харків : ХДАФК, 2018. Вип.2. С. 69-74. Режим доступу: http://journals.urau.ua/cvs_konf/issue/archive.
4. Паламарчук Ю.Г., Бекас О.О. Програмування навчально-тренувальних занять дзюдоїстів на етапі попередньої базової підготовки // Теоретико-методичні аспекти програмування та моделювання тренувального процесу спортсменів різної кваліфікації (колективна монографія) / Під ред. Костюкевича В.М., Шинкарук О.А., Врублевського В.П. Вінниця: Твори, 2021. С. 48-65
5. Костюкевич В., Стасюк В. Програмування тренувального процесу кваліфікованих футболістів у річному макроциклі. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*. Вінниця : ВДПУ, 2016. Вип. 20. С. 323-331. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkszn_2016_20_66.
6. Kostiukevych Viktor, Lazarenko Natalia, Shchepotina Natalia et all. [Programming of the training process of qualified football players in the competitive period of the macrocycle](#) *Journal of Physical Education and Sport. (JPES)*.

2019, Vol 19 (Supplement issue 6), pp 2192 – 2199 <https://efsupit.ro/images/stories/november2019/Art%20329.pdf>

7. Цись Д.І., Касьян А.В. Оптимізація тренувального процесу футболістів в умовах закладів вищої освіти на основі програмування. *Спортивні ігри*. 2019. 4 (14). 131-140
8. Донець І. О. Програмування навчально-тренувального процесу дівчат-футболісток за результатами моніторингу рухової підготовленості. *Вісник ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка. Чернігів : ЧНПУ*. 2012. 97. 332-335.
9. Костюкевич ВМ, Перепелиця ОА, Поліщук ВМ. Хокей на траві: навч. прогр. для дитячо-юнацьких спорт. шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімп. резерву, шкіл вищої спортивної майстерності та училищ олімп. резерву. Київ : Республіканський науково-методичний кабінет Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, 2005. 110 с.
10. Вознюк Т.В, Перепелиця М.О. Групові тактичні взаємодії провідних юнацьких команд Європи з хокею на траві у фазі володіння м'ячем. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*. Зб. наук. пр. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2012. №14, С. 86–91.
11. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» від 9 січня 2007 року № 537-16 Дата оновлення: 18.12.2019. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=537-16>.
12. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 08.09.2011 № 3715-VI (зі змінами і доповненнями). Відомості Верховної Ради України. Дата оновлення: 11.08.2019 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>.
13. Богуславська В., Бріскін Ю., Пітин М. Напрями застосування новітніх інформаційних технологій в галузі фізичної культури і спорту. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2017. 2. 16-20.
14. Вознюк Тетяна, Перепелиця Максим Застосування сучасних інноваційних технологій у тактичній підготовці кваліфікованих хокеїстів на траві. Іst Ukrainian Electronic Scientific and Practical Conference with international participation “Innovative and Information Technologies in Physical Culture, Sport, Physical Therapy and Ergotherapy”. Київ, НУФКіСУ, 2019
15. Briskin Yu., Pityn M., Zadorozhna O., Smyrnovskyy S., Semeryak Z. Technical devices of improvement the technical, tactical and theoretical training of fencers. *Journal of Physical Education and Sport*. 2014. Vol. 3. P. 337–341. DOI:10.7752/jpes.2014.03051
16. Cheban Y., Chebykin O., Plokhikh V., Massanov A. Mental resources for the self-mobilization of rowing athletes *Journal of Physical Education and Sport (JPES)*, 2020. Vol 20 (3). P. 1580 – 1589. DOI:10.7752/jpes.2020.03216
17. Torrents C, Balagué N. Dynamic systems theory and sports training. *Education. Physical Training. Sport*. 2006. No. 13.
18. Платонов В.Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения: учебник [для тренеров]: в 2 кн. К.: Олимп. лит. Кн. 1., 2015. 680 с.

References

1. Turluk Viktoria, Asauliuk Inna Peculiarities of using programming in the educational process of barrier students. *Fizichna kul'tura, sport ta zdorov'ia nacii*. Vinnytsia: VDPU, 2018. №5 (24). P. 290-297.
2. Adamchuk V., Kostiukevich V., Vozniuk T. Programming of the training process of track and field athletes during preparation for competitions. *Teoriia i metodyka fizychnogo vykhovannia i sportu*. 2021. №2 (21). P. 3-8.
3. Pylypko O.O. The effectiveness of the application of the program of the feeding microcycle taking into account the type of personality for qualified swimmers 12-15 years old. *Basics of building a training process in cycle sports: a collection of scientific works* [Electronic resource]. Kharkiv: KhDAFC, 2018. Issue 2. P. 69-74. Access mode: http://journals.urau.ua/cvs_konf/issue/archive.
4. Palamarchuk Iu.G., Bekas O.O. Programming of educational and training classes of judokas at the stage of preliminary basic training // Theoretical and methodological aspects of programming and modeling of the training process of athletes of various qualifications (collective monograph) / Ed. Kostiukevych V.M., Shinkaruk O.A., Vrublevskiy V.P.. Vinnytsia: Tvory, 2021. P. 48-65
5. Kostiukevych V., Stasiuk V. Programming of the training process of qualified football players in the annual macrocycle. *Fizichna kul'tura, sport ta zdorov'ia nacii*. Vinnytsia: VDPU, 2016. №20. P. 323-331. Access mode: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkszn_2016_20_66.
6. Kostiukevych Viktor, Lazarenko Natalia, Shchepotina Natalia et all. [Programming of the training process of qualified football players in the competitive period of the macrocycle](https://efsupit.ro/images/stories/november2019/Art%20329.pdf) *Journal of Physical Education and Sport. (JPES)*. 2019, Vol 19 (Supplement issue 6), pp. 2192 – 2199 <https://efsupit.ro/images/stories/november2019/Art%20329.pdf>
7. Cis' D.I., Kas'ian A.V. Optimization of the training process of football players in the conditions of higher education institutions based on programming. *Sports games*. 2019. №4 (14). P. 131-140
8. Donec' I. O. Programming of the educational and training process of female soccer players based on the results of monitoring motor readiness. *Visnyk ChNPU imeni T. G. Shevchenka*. Chernigiv: ChNPU, 2012. №97. P. 332-335.
9. Kostiukevich VM, Perepelicia OA, Polishchuk VM. Field hockey: teaching. program for children and youth sports. schools, specialized children's and youth schools of the Olympic reserve, schools of higher sports skills and schools of the Olympic reserve. Kyiv: Republican Scientific and Methodological Office of the Ministry of Family, Youth and Sports of Ukraine; 2005. 110 p.
10. Vozniuk TV, Perepelicia MO. Group tactical interactions of Europe's leading youth field hockey teams in the possession phase. *Fizichna kul'tura, sport ta zdorov'ia nacii*. Vinnytsia: VDPU, 2012; №14, P. 86–91.
11. Law of Ukraine "On the Basic Principles of Information Society Development in Ukraine for 2007-2015" dated

January 9, 2007 No. 537-16 Date of update: 18.12.2019. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=537-16>

12. On priority areas of innovative activity in Ukraine: Law of Ukraine dated September 8, 2011 No. 3715-VI (as amended). Information of the Verkhovna Rada of Ukraine. Date of update: 11.08.2019 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>

13. Boguslavs'ka V., Briskin Iu., Pitin M. Areas of application of the latest information technologies in the field of physical culture and sports. *Sportyvnyj visnyk Prydniprov'ia*. 2017. №2. P.16-20.

14. Vozniuk Tetiana, Perepelicia Maksim Application of modern innovative technologies in tactical training of qualified field hockey players. *Ist Ukrainian Electronic Scientific and Practical Conference with international participation "Innovative and Information Technologies in Physical Culture, Sport, Physical Therapy and Ergotherapy"*. Kyiv: NUFKiSU, 2019.

15. Briskin Yu., Pityn M., Zadorozhna O., Smyrnovskyy S., Semeryak Z. Technical devices of improvement the technical, tactical and theoretical training of fencers. *Journal of Physical Education and Sport*. 2014. Vol. 3. P. 337–341. DOI:10.7752/jpes.2014.03051

16. Cheban Y., Chebykin O., Plokhikh V., Massanov A. Mental resources for the self-mobilization of rowing athletes *Journal of Physical Education and Sport (JPES)*, 2020. Vol 20 (3). P. 1580 – 1589. DOI:10.7752/jpes.2020.03216

17. Torrents C, Balagué N. Dynamic systems theory and sports training. *Education. Physical Training. Sport*. 2006. No. 13.

18. Platonov V.N. The system of training athletes in Olympic sports. General theory and its practical applications: textbook [for trainers]: in 2 books. K: Olympus. lit. Book. 1., 2015. 680 p.

Abstract

VOZNIUK Tetiana, BOHUSLAVSKA Viktoriia, PEREPELYTSIA Maksym

PROGRAMMING TACTICAL TRAINING IN FIELD HOCKEY: THEORETICAL ASPECT

Relevance. Tactical preparation in field hockey has its own features which are reflected in the sequence of studying tactical methods, interactions, schemes, and relevant applications of different forms and methods of training. The development of the theoretical basis is the main prerequisite for the implementation of tactical training programming into the process of long-term improvement. The purpose of the study is to provide a theoretical substantiation of tactical training programming in field hockey. The presentation of the main material. Despite the constant modernization of the system of training athletes, as well as the existing legislative framework, aimed at innovative transformations in sports, today information on the use of interactive means in the training of athletes of different qualifications in field hockey is almost absent, which does not meet modern demands of practice. It is proposed to use computer games as interactive tools that allow students to learn the necessary theoretical material from the section on tactics in a relaxed form, as well as promote the development of game thinking and other psychomotor abilities in athletes. The level of integration of theoretical and practical components of tactical training and, as a result, its effectiveness, can be significantly improved if tactical training is purposefully and systematically programmed with using its various forms throughout the long-term process of sports training. Conclusions. The use of digital technologies and specialized software for programming of tactical training and their wide application in the form of multimedia support of the training process and computer games (solving special game tasks) in the process of independent training in accordance with the tasks of each stage of long-term improvement is a necessary condition for the organization of effective work of the field hockey coaching staff in modern conditions.

Keywords: software, field hockey players, information technology, tactical preparedness, interactive game tasks.

Стаття надійшла до редакції 26.01.2023 р.

Бібліографічний опис статті:

Вознюк Т., Богуславська В., Перепелиця М. Програмування тактичної підготовки в хокеї на траві: теоретичний аспект. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*. 2023. № 1. С. 115-121.

Vozniuk T., Bohuslavska V., Perepelytsia M. (2023) Programming tactical training in field hockey: theoretical aspect. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*, № 1, pp. 115-121.